

Алгарытмы
машыны
і мастака
стар. 4

Калі
ўзірацца
ў бездань
стар. 7

Рэцэпт
смачнага
«Аліўе»
стар. 13

Сэрца чароўнага Усходу

Фота Кастуся Дробава.

Шматвяковыя традыцыі, найбагацейшая культура і надзвычайныя ландшафты — так, падпарадкоўваючыся тэлевізійным штампам, мы прывыклі апісваць Іран — сэрца чароўнага Усходу. Але што хаваецца за напышлівымі словамі? Знайсці адказ прапануюць на выстаўцы «Дзівосны Іран», якая адкрылася ў аўторак, 7 лютага, у мастацкай галерэі «Універсітэт культуры», што месціцца ў Палацы Рэспублікі. Выставачны праект падрыхтаваны сумесна з пасольствам Ісламскай Рэспублікі, праходзіць з нагоды 44-й гадавіны перамогі Ісламскай Рэвалюцыі ва ўсходняй дзяржаве. Нашы краіны звязваюць не толькі даўнія дыпламатычныя стасункі, але яшчэ і культурнае супрацоўніцтва.

На выстаўцы прадстаўлены ўнікальныя работы сучасных іранскіх мастакоў Рукі Афза і Масуд Махебі Фар, у чыёй творчасці сумяшчаюцца жывапісная і каліграфічная спадчына адной з найстаражытнейшых цывілізацый і сучасныя мастацкія практыкі. Экспазіцыю дапаўняюць фотаздымкі прыродных і архітэктурных славутасцей Ірана, а таксама традыцыйныя вырабы з гліны, тканіны, прадметы, зробленыя ў тэхніках мінакары (спосаб упрыгажэння металу і керамікі спецыяльнай эмаллю) і хатамкары (інкрустацыя па дрэве са складаным геаметрычным узорам). Мастацтва Ірана вылучае разнастайнасць і вытанчанасць дэкаратыўных матываў, у чым вы можаце пераканацца, наведаўшы выстаўку.

Сусвет крывых нейралюстэрак

У 1956 годзе амерыканскі даследчык інфармацыйных тэхналогій і заснавальнік функцыянальнага праграмавання Джон Макараці ўпершыню скарыстаўся выразам «штучны інтэлект», у англійскай мове — *artificial intelligence*, падчас выступлення ў Дартмуцкім каледжы. У 2023-м у Мінску адкрылася выстаўка, адным з удзельнікаў якой стаў штучны інтэлект.

3 тэорыі да практыкі

Нягледзячы на тое, што тэрміналогія і абгрунтаванне тэорыі машынага навучання і інтэлектуалізацыі камп'ютараў пачалі складвацца ў сярэдзіне XX стагоддзя, грамадства загаварыла пра іх толькі ў апошнія дзесяцігоддзі. Звязана гэта верагодна з тым, што ў працэсе асэнсавання магчымасцей разумных машын філасофскія тэорыі і разгортваліся хутчэй, чым адбывалася рэальнае развіццё тэхналогій.

«Ці можа машына думаць?», «Што лічыць інтэлектам?» — такія пытанні паставіў перад навуковай супольнасцю вядомы крыптограф і тэарэтык інфарматыкі Алан Цьюрынг у 1950 годзе. Пошук адказаў на іх стаў пачаткам навукі аб мадэляванні чалавечага інтэлекту і спроб рэалізацыі гэтай кагнітыўнай здольнасці па-за межамі чалавека, у машыне, напрыклад.

На падставе вопытаў і філасофскіх дыспутаў сфармулявалася асноўная ідэя філасофіі штучнага інтэлекту — гіпотэза моцнага і слабага інтэлектаў. Прыхільнікі першага (А. Цьюрынг, Д. Макараці, Д. Сёрл) мяркуюць, што камп'ютары змогуць атрымаць магчымасць думаць і ўсведамляць сябе як асобную персону, разумець уласныя думкі, хоць не абавязкова працэс гэты будзе падобны да чалавечага. Тэарэтыкі слабага штучнага інтэлекту (А. Ліэта, Р. Пенроўз) упэўнены, што камп'ютарная свядомасць не зможа стаць паўнаважнай.

Калі б сацсеткі былі людзьмі.

Па сёння філасофія тэхнікі і трансгуманістычная філасофія разглядаюць этычныя пытанні, звязаныя з тым, што ў будучыні машыны змогуць атрымаць нешта накшталт інтэлекту. На момант напісання гэтага артыкула большасць спецыялістаў прызнаюць, што тэхналагічныя працэсы і развіццё тэхнікі хутчэй адпавядаюць тэорыі слабага інтэлекту. Гэта звязана з асноўным падыходам у распрацоўцы тэхнічных сродкаў — узыходным (*Bottom—Up AI*).

Так, сёння атрымалі пашыранае вывучэнне нейронныя сеткі і эвалюцыйныя вылічэнні, якія мадэлююць інтэлектуальныя паводзіны на прыкладзе чалавека, біялагічнага элемента. То-бок, ствараюцца бія- альбо нейракамп'ютары. Супрацьлеглы біялагічнаму падыходу — сыходны (*Top—Down AI*), адпаведна, стварае экспертныя сістэмы, якія імітуюць высокаўроўневыя псіхалагічныя працэсы — семіятычныя: маўленне, мысленне, эмоцыі, здольнасць да мастацтва.

З кожным годам сфера выкарыстання машынага навучання і знаходзіць запатрабаванне ў самых нечаканых варыянтах. Сярод вядучых галін прамысловага і эканамічнага жыцця — фінансы (алагарытмічны гандаль, андэррайтынг), дзяржаўнае кіраванне, ваенная сфера, медыцына (прагназаванне, аналітыка). Аднак масава гэта распаўсюдзілася і ў сферы мастацтва, літаратуры.

Апалагеты будучыні

З 4 лютага Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў сумесна з галерэяй FARBA распачалі інавацыйны праект «Штучны інтэлект: мастак ці машына?». Побач з палотнамі, створанымі людзьмі, размешчаны вынікі работ з праграмамі штучнага інтэлекту.

Паўдзельнічалі нейрасеткі і ў стварэнні афішы і прэс-рэлізаў да выстаўкі. Арганізатары прызнаюцца, што тэксты для рассылкі былі створаны штучным інтэлектам на 38,1 %.

— Мы сёння адкрываем вельмі спрэчны і неадназначны праект, — адзначыла на адкрыцці Алесь Іназемцава, намеснік дырэктара НЦСМ. — Адзін з аўтараў — штучны інтэлект, чаго ў Мінску яшчэ не было. Ужо на этапе падрыхтоўкі і адкрыцця конкурсу для мастакоў мы сутыкнуліся з тым, што многія ведаюць, што такое «камп'ютарная свядомасць», але мала хто ведае, як гэта працуе. Сучасная сітуацыя ў грамадстве мне падаецца падобнай да той, якая склалася ў час распаўсюджвання фотаздымаў. Мастакі пісалі: «Навошта нам маляваць, калі можна адразу захаваць рэчаіснасць?». Лічбавізацыя грамадства адбылася, і мы наўрад ці можам адмяніць тое, што здарылася.

На выстаўцы.

Ідэйнай натхняльніцай і куратарам выстаўкі выступіла Дзіна Даніловіч. Вядомая фатограф адзначыла, што імкнулася ў межах выстаўкі стварыць прастору да роздуму. Не пакінуць толькі творы штучнага інтэлекту, а размясціць іх у пэўнай канфрантацыі з палотнамі людзей, дазволіць наведвальнікам задаваць сабе пытанні.

Прадстаўнікі галерэі FARBA Дзмітрый і Аляксей распавялі, што ў экспазіцыі прадстаўлена больш за 90 карцін у 10 катэгорыях. Кожная з іх скіроўвае роздзумы гледачоў на розныя аспекты чалавечага жыцця: міфалогія, прырода, гісторыя, архітэктура і іншае. Дэталізаваныя і якасна зробленыя работы знойдуць водгук як у творчых людзей, так і ў аматараў тэхналогій.

Сярод сапраўдных мастакоў нямала гучных імён: Уладзімір Кандрусевіч, Ігар Салаўеў, Вольга Анашка, Palirina і іншыя. Разнастайнасці экспазіцыі дадаў і зварот да фондавых карцін Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў. Дысбаланс праверанага часам і найноўшага стварае непаўторны эфект. Для азнаямлення з выстаўкай арганізатары падрыхтавалі квэст, які дазволіць у гульнявой форме пазнаёміцца з экспанатамі.

Кульмінацыйнай стаў імерсіўны фільм «Лічбавая эвалюцыя», створаны непасрэдна для выставачнага праекта. Гэтая стужка ўяўляе сабой пераасэнсаванне свету ідэй і матэрыялаў, свабоднае мастацкае разважанне аб развіцці, эвалюцыі. Спосаб успрымання кінафільма дазволіць гледачам цалкам паглыбіцца ў падзеі дзякуючы адаптываным тэхналогіям галерэі FARBA.

«I'm not digital, I'm just healing»

«Я не лічбавы, я проста ацаліўся» — напісаў ананімны карыстальнік на форуме «Midjourney». Безумоўна, з дапамогай такога афарызма ананім імкнецца прызнацца ў надзвычайным уплыве прылад на сучаснае жыццё творчай інтэлігентцыі.

Прапануем звярнуцца да дзвюх нейрасетак, якія сталі суаўтарамі выстаўкі ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў, — чат-бот *ChatGPT* і нейрасетка *Midjourney*.

Chat Generative Pre-trained Transformer, скарочана *ChatGPT*, быў запушчаны ў якасці прататыпа ў лістападзе 2022 года, і ўжо кампанія-распрацоўшчык *OpenAI* ацэньваецца ў 29 мільярдаў долараў. Наладжаны з дапамогай машынага навучання і падмацавання, чат-бот імітуе тэкст чалавека-суразмоўцы.

Ад больш універсальнага да прыватнага: *ChatGPT* мае магчымасць распрацоўваць камп'ютарныя праграмы, складаць музыку, ствараць спектаклі, пісаць казкі, сачыненні, вершы і тэксты песень. У адрозненне ад большасці чат-ботаў, якія існуюць на рынку, прадукт *OpenAI* можа захоўваць у памяці папярэдні выбар карыстальніка і, у тым ліку, ствараць тэкст на іх падставе.

Менавіта з дапамогай гэтага прыстасавання былі створаны прэс-рэлізы да выстаўкі беларускай культурнай прасторы. Таксама куратарскія тэксты і абзначэнні кожнага з сегментаў непасрэднай экспазіцыі былі арганізаваны і дапісаны *ChatGPT*. Скарыстацца чат-ботам можа любы ахвотны.

Midjourney — праект, які быў запушчаны год таму, у лютым 2022-га, амерыканскім вучоным і прыдпрымальнікам Дэвідам Хольцам. Асноўная функцыя гэтага чат-бота — стварэнне выяў самых розных кірункаў, стыляў і якасці. Нейрасетка рэагуе на друкаваны тэкст, у якім павінны быць зададзеныя параметры будучага малюнка.

Работу дадатку забяспечваюць алгарытмы, якія ствараюць вобразы і займаюцца распазнаваннем тэксту. Пакуль нейрасетка рэагуе толькі на англійскую мову.

Менавіта *Midjourney* стварыла візуальны складнік выстаўкі, прадэманстравалі ўсе магчымасці штучнага інтэлекту ў сферы мастацтва.

Гледачы змогуць пазнаць у карцінах устойлівыя выразы, паглядзець на старажытнагрэчаскіх філосафаў, якія маглі б жыць у XXI стагоддзі, і цудоўных жывёл, прыдуманых машынай.

Чалавецтва толькі ўступае ў сапраўдную лічбавую эпоху, вучыцца асэнсоўваць і прымаць змены. Новае заўтра пачалося яшчэ ўчора, але сёння мы гэтага пакуль не зразумелі. Таму вялікае значэнне мае праект «Штучны інтэлект: мастак ці машына?». Убачыць інавацыйную выстаўку ў галерэі FARBA можна да 26 сакавіка.

Яна ЦЭГЛА

Фота са старонкі НЦСМ у Facebook

Выпрабаванне часам,

або Пяць пытанняў да паэмы Алеся Казекі «Марыйка»

Ужо колькі разоў беларускія літаратары адзначалі, што ў нас нестасе добрай крытыкі. А добрая крытыка ва ўяўленні сучаснага амагара беларускай літаратуры — гэта не толькі актуальная, грунтоўная і з доказамі, але і — вострая і здольная задаваць пісьменніку дыскамфортныя пытанні. Бо занадта часта крытыка атрымліваецца залішне мяккай ці ўступе кампліментарнай. У пэўнай ступені прычына гэтага ў тым, што і самому крытыку больш прыемна даследаваць твор, які падабаецца. А вось мець справы з майстрам слова, які раззлаваны тваёй аб'ектыўнай рэцэнзіяй, падабаецца не ўсім.

Але час ад часу ставіць вострыя пытанні да любога твора бывае і цікава, і карысна. Хаця б для таго, каб зразумець: ці вытрымае гэты твор іспыт рэальнай крытыкай.

У паэмы «Марыйка» магілёўскага паэта Алеся Казекі, здаецца, ёсць усё, каб зрабіцца выбітным творам сучаснай беларускай паэзіі. Ваенная тэматыка. Пранізлівая гісторыя дзяўчынкі са спаленай вёскі Боркі, глыбока асабістая і для паэта (бо ў агні загінулі яго блізкія родзічы). Мастацкасць, дзякуючы якой «Марыйку» выкарыстоўваюць для тэатралізаваных пастацовак...

На паэму напісана дастаткова пазітыўных рэцэнзій. Дык паспрабуем пагуляць у строгіх крытыкаў і зададзім пяць сур'ёзных пытанняў.

Пытанне першае. Паэма пра спаленую вёску цяпер? Няўжо пра гэта яшчэ напісана не ўсё? Ваенная тэма ледзь не самая распаўсюджаная ў беларускай літаратуры, і песень ды вершаў пра Хатынь напісаны не адзін тузін.

Выдатны аналіз літаратуры па тэме калісці правёў Сяргей Украінка ў сваёй рэцэнзіі «Знітананасць». Ён згадаў і дакументальныя творы, накіраваныя «Я з вогненнай вёскі», і вершы, і праявічныя мастацкія творы, у якіх узнікае тэма спаленых фашыстамі вёсак. І адразу можна ўбачыць, што паэму ў аглядзе толькі дзве: «Хатынскі снег» Генадзя Бураўкіна і «Прыстань» Генадзя Кляўко. Аднак з моманту напісання гэтых твораў прайшло ўжо нямаля часу. Ды яны і адрозніваюцца ад «Марыйкі» Алеся Казекі інтанацыяй, накіраванасцю.

Напрыклад, у паэме «Хатынскі снег» аўтар паказвае катаванне жыхароў Хатыні. Ён акупае чытачоў у жах спаленай вёскі:

*І карнікі глядзелі вачамі пустымі,
Як ашалелы кот па вуліцы бег,
Як ляжаў не таючы ў Хатыні
Чырвоны снег.*

Інтанацыя паэмы Алеся Казекі больш інтымная, у цэнтры ўвагі — не агульнае відовішча вёскі, якая гіне, а асобныя лёсы жыхароў — простых, блізкіх чытачу. Жах даўняй трагедыі перадаецца іншымі спосабамі. Псіхалагізм, увага да дэталей, жаль да кожнага чалавека, які быў скатаваны ў той дзень, — вось на чым паэт будзе свой твор. Паэма знітоўвае мінулае і сучаснае, жывых і мёртвых:

*Хоць не быў я на гэтай вайне,
Не гарэў, скатаваны, у хаце,
Ды, відаць, гэты боль да мяне
З малаком перадаўся ад маці.*

Пытанне другое. Атрымліваецца, што аўтар будзе паэтычны твор на ўспамінах сваёй маці, на расповедах сведкаў трагедыі. Ці дарэчная гэтка дакументальнасць, калі гаворка ідзе пра паэтычны твор?

Жывыя ўспаміны, лёс спраўдзена людзей — напэўна, найлепшае, што можна пакласці ў аснову твора. Гэта

дадатковы эмацыянальны штуршок для аўтара — калі ён не проста расказвае гісторыю, але гаворыць пра тое, што зрабілася часткай яго жыцця. Мы ведаем, колькі выдатных мастацкіх твораў (і паэтычных, у тым ліку) заснаваны на рэальных падзеях і, больш за тое, рэальных успамінах аўтара. Калі мастак звяртаецца да таго, што не трэба прыдумваць, таму што яно стаіць перад вачыма, — ці ж гэта не добра?

Зрэшты, пры стварэнні твора па рэальных падзеях больш важна, як гэты падзеі ўліваюцца ў творчую канву. Бывае так, што ўсё месца ў творы «захопліваецца» перажываннямі аўтара, які робіцца і апавядальнікам, і асноўным лірычным персанажам. І чытач замест гісторыі бачыць толькі бясконцае «я» пісьменніка — яго разважанні, успаміны... І вось гэтка падача ўспрымаецца чытачом як нешта нязручнае і празмерна інтымнае.

Але ж гэта не пра паэму Алеся Казекі. Аўтар не перабольшвае ні з дакументальнасцю, ні з інтымнасцю, тэкст добра збалансаваны. У паэме знаходзіцца месца і для гісторыі дзяўчынкі Марыйкі, і для адлюстравання трагедыі спаленай вёскі, і для перажыванняў лірычнага апавядальніка, і для мастацкага ўзніслага абагульнення.

Пытанне трэцяе. Падзеі ў вёсцы Боркі — трагедыя Магілёўскай вобласці. Мемарыял у ёй прысвечаны спаленым вёскам менавіта Магілёўшчыны (у адрозненне ад Хатынскага мемарыяла, прысвечанага ўсім вёскам, спаленым разам з жыхарамі). Ці не робіць гэта паэму залішне «вузкай» па тэматыцы? Ці нельга ў такім разе абвінаваціць аўтара ў «местачковасці»?

Абвінавачваць аўтара і твор у местачковасці — тое, што асабліва любяць літаратурныя крытыкі. Калі б маглі, напэўна, абвінавацілі ў гэтым кожнага, хто не пачынае свой твор з усебеларускага «Радзіма мая дарагая!». Абвінавачванні ў местачковасці атрымалі ў свой час столькі класікаў, што гэта ўжо можа разглядацца як нейкая літаратурная адзнака якасці твора.

Але ж спадары крытыкі залішне часта не разумеюць, што гэтая самая «местачковасць» азначае. На іх думку, гэта засяроджванне на чымсьці асабістым, гісторыя, якая не мае вялікага маштабу, не мае мастацкай вартасці. Праблема ў тым, што недарэчныя крытыкі не ўспамінаюць пра тры словы, якія скасоўваюць «местачковасць» твора: *тыпізацыя, абагульненне, сімвал*.

Прасцей кажучы, калі аўтар вядзе размову пра свае сям'ю, суседзяў і сабаку — гэты твор местачковы. Калі аўтар у

мастацкай манеры на прыкладзе сям'і, суседзяў і сабакі паказвае жыццё тыповых жыхароў таго часу — местачковасць ужо змяняецца. Калі аўтар (пры дапамозе паэтычных сродкаў) робіць абагульненне і пачынае размову ўжо пра час і пра ўсю сваю зямлю — колькасць местачковасці змяняецца яшчэ. А калі нечы лёс робіцца ў мастацкім творы сімвалам эпохі, яе вобразам — пра местачковасць гаварыць увогуле не даводзіцца.

А ў паэме Алеся Казекі мы сустракаем менавіта з гэтай ступенню мастацкага абагульнення. Так, менавіта Хатынь зрабілася сімвалам усіх спаленых вёсак Беларусі. І... гэта азначае, што сімвал паэтычны можа быць толькі «хатынскім»? У мастацкім творы аўтар не можа выкарыстоўваць іншыя сімвалы?

У паэме «Марыйка» мы бачым *тыповыя* трагедыі вясковых жыхароў, закатаваных фашыстамі. Пры гэтым аўтар робіць у тэксце мастацкае *абагульненне*

Аўтар уключае ў свой вершаваны аповед дэталі і думкі, уважлівы да дэталей, ужывае рэфрэны і звароты, трапныя, разгорнутыя, «смачныя» метафары:

*Ад пустынь да паўночных снягоў
Свет абняты святлом аднаўлення,
І салюка — псаломчык яго —
Зноў спявае жыццю бласлаўленне.*

*Яму з высі туруе жаўрук,
На звяночках спаўняючы трэбы.
І, як тысячы сплеченых рук, —
Прамяні ад зямлі і ад неба...*

Пытанне пятае. Ці будзе паэма «Марыйка» цікавай сучаснаму чытачу? І што яна можа даць? І каго можа зацікавіць? Ці будзе карыснай для маладога пакалення?

Як вядома, сучасніка чытача, асабліва маладога, здзівіць і ўразіць няпроста. І апісанне ваенных жахаў, і высокі пафас — ці не бачыў чытач шмат разоў? У творах пра вайну дастаткова і жахаў, і маляўнічых жорсткіх дэталей, і пафасу. А гэта значыць, што паэма павінна прапанаваць нешта новае.

Асабістая драма, трагедыя раз'яднаных сямей і пачуццё страты наўрад ці зможа падацца нечым новым. Таму што і гэта чытач ужо бачыў у шматлікіх ваенных творах, якія даўно зрабіліся класікай. Але ж у паэме «Марыйка» таксама выразна гучыць адчуванне з'яднанасці з мінулым, немагчымасці адварнуцца ад сваёй гісторыі. І — што яшчэ больш важна — у ёй гучаць матывы пераадолення смерці і трагедыі. Паэт не толькі расказвае аб тым, што некалі здарылася і пераконвае ў неабходнасці памяці аб ахвярах вайны. Ён адказвае на пытанне, як жыць з гэтай памяццю. Паэма — спроба аўтара паглядзець на вайну вачыма сучаснага чалавека. І — праз успаміны, горыч і боль — знайсці шлях да святла. Шлях да Бога — бо менавіта такі адказ праходзіць скрозь радкі паэмы і на пытанне Марыйкі: дзе знайсці сілы, каб перажыць гора? І на пытанне лірычнага апавядальніка. Вера, святло, вечны шлях да нябёсаў — тое, што знітоўвае мінулае і сучаснае ў паэме Алеся Казекі:

*Ойча наш!
І на сэрцы цяпле,
І малітва мацнее ў душы,
І заранак жыцця палымнее,
І зліваюцца ў Слове надзеі:
Божа, Людзі Твая зберажы!*

І менавіта раскрыццём гэтага шляху — ад смерці да жыцця, ад зямлі да нябёсаў, ад цемры да святла — паэма «Марыйка» і можа, як мне здаецца, зацікавіць чытача сучаснага. І паэма цікавіць сучаснага чытача. Пры тым як маладога, так і сталага. У гэтым можа пераканацца любы: слёзы не могуць стрымаць вучні падчас чытання паэмы ўслых, як і гледачы — падчас выканання тэатралізаванай пастацовак.

Пытанне ж пра карысць паэмы і ўвогуле здаецца дзіўным. Як-нітак размова ідзе пра твор, скіраванасць якога на патрыятызм безумоўная.

Такім чынам, паэма Алеся Казекі «Марыйка» здольна даць паспяховы адказы на даволі складаныя пытанні. Што гэта можа азначаць? Па-першае, што крытыку не трэба саромецца, калі ён ставіць гэтыя пытанні да твораў. Бо сур'ёзны аналіз можа быць цікавейшым і глыбейшым, чым крытыка звычайная, сучасная, далікатнага тыпу. Па-другое — што паэма «Марыйка» можа вытрымаць выпрабаванне сур'ёзным аналізам. А гэта, безумоўна, прыкмета таго, што перад намі твор, які зможа вытрымаць і выпрабаванне часам.

Алена КІСЕЛІ

*Тут ахвяры мінулае вайны
Неадлучна стаяць на пагорку.*

Ала КЛЕМЯНОК

Гармонію шукаем мы ў стасунках,
але ў гармонах позыў інішага гатунку:
пад націскам тэорыі Ламарка
згаджаемся на прымітыўны мы шпарка.

Ёсць у людзей так шмат агульнага
з катамі!
Вясной заўжды ва ўзбуджаным мы стане,
лянівёвы ў мароз і ў ліпеньскую спёку,
крыўдзіцелю свайму адпомсціць можам
лёгка.

Я не кахала вас, я вас любіла,
таму ні розум свой, ні гонар не згубіла.
Ды ў іншых не знайшла, чаго шукала...
Ах, лепей бы я вас кахала!

Мужчыны баяцца разумных жанчын
і тых, хто па рангу вышэйшы маюць чын.

Карацелькі бяссонніцы

Таму да кахання не дойдзе тут справа,
хіба што курыцай прыкінеца пава.

Кахаць мужчыны могуць.
Ды нядоўга.
Найбольш іх страшыць адчуванне доўгу.
Вы лепш не згадвайце яму
пра абавязак,
пакуль пасведчання няма на шлюбны
звязак.

Дальбог, не хлушу!
Ад усіх, каго кахала,
як ад нячыстай сілы я ўцякала.
Таму нарэшце мяне замуж браў,
хто каля стужкі фінішнай чакаў.

Каханне — гэта секс, калі на мове.
Але ж бывае секс па змове.
А вось кахання, як ты не круці,
па змове быць не можа у жыцці.

Каб у сям'і былі каханне, згода,
хавайце сваё і часце ад народа.
З людзьмі пра цэны,
пра мастацтва гаварыце,
а пра сямейныя стасункі не кажыце.

Мне і ўявіць было калісьці страшна,
што знікне чалавек мой самы важны.
Ды нейкім цудам з небыцця з'явіўся
той, хто ў юнацтве некалі прысніўся.

Калісьці бабуля, а потым матуля
на смерць рыхтавалі сукенку, кашулю.
Пакуначак свой я таксама сабрала.
Ды раптам каханне мне планы зламала.

Данута Бічэль мне аднойчы казала,
у ростані дужа каб не сумавала.
Таму што каханнем душа аднаўляецца,
і добра чакаць таго,
хто вяртаецца.

Калі за плячыма жыцця перавалы,
чакаць не даводзіцца і часця навалы.
Я радасці маю драбок. І надзею,
яшчэ матывацыю, што пахудзею.

Маленькі чалавек жыве жыццём
звычайным,
ён мае працу, дом і мае свае тайны,
баіцца навалніц, пажару і патопу,
а ўвасабленне мар даверыў фоташопу.

Як шмат сяброў было са мной у свята!
Пакуль была здаровай і багатай,
яны мяне любілі, шанавалі;
прышла бяда, і ўсе яны прапалі...

Жывём па нейкай завядзёны,
але, калі жыццё на доніцы,
той, хто з турбот не выплывае,
навошта жыць, і сам не знае.

Нікога не хвалюе гром далёкі.
Нас абмінуў, і дыхаем з палёгкай.
Калі цыклон ідзе да роднай хаты,
яму насустрач пруюць адны вар'яты.

Калі ў жыцці штось не па плане,
то нябога
адразу вінаваціць пачынае Бога.
А Бог — не барадаты дзед з Парнаса,
Ён — Дух Святы,
што дрэмле ў нас да часу.

Шукаюць Бога ў космасе і ў небе,
шукаюць без патрэб і пры патрэбе.
Наіўныя! Ён у душы лунае,
пакуль Яго злы дух не выганяе.

Свісцяць, як кулі страшныя, навіны,
зноў нечысьці распінае Бога-Сына.
«На крыж яго!» — раве натоўп забойцаў.
Дай ім жыццё, іх вартае, мой Ойча.

А для мяне супакаенне і адхланне —
маё апошняе ў жыцці жаданне:
не бачыць тых, з кім побач некамафортна.
А з кім камфортна, мы спяём на фортэ.

Глыбей за Марыянскае прагонне
маіх расчараванняў яр бяздонны.
Вышэй, чым зоркі, да якіх парсекі,
маё зачараванне Чалавекам.

Кацярына ЯНЧЭЎСКАЯ

Калыска

Маленства:
Сонечная калыска дзьмухаўцоў,
Летуценні побач з малітвамі.
Шчодра ліецца святло,
А горыч — толькі кветкавае малако.

Творчасць уласнай душы:
Не толькі формы і вобразы,
фарбы і літары.

Для рэчаіснасці ісічны
Патрэбны гліна, пясок, вада
І пялёсткі ўзаемнай пяшчоты —
Трывалы падмурак храма,
Каб спраўдзілася душа.

Пакуль не адцвілі кветкі:
Беларускія добразычлівыя лвы
Гуляюць на дыванах Алены Кіш,
У казачных замках Язэпа Драздовіча
Гучаць размовы пра клопат зямны
і мастацкі космас.

Пакуль не адцвілі кветкі,
Разбіты збан не здаецца разбітым
жыццём,
А пагрозлівая
Чорная скала —
Толькі цень не глінянай ружы.

Ажыны

Ажынавае на чорным:
Бліскучыя кракелюры
З'яўляюцца на паверхні былой сучаснасці.
Чорна-белы кот гуляе
Па лабірынце таго, што заўсёды знікае
і нараджаецца нанова.
Нанатэхналогіі даследуюць розніцу
Паміж адценнямі і днямі.
Дзесяці жыве чалавек...
Цераспалосіца і невядомыя сляды.
А спелыя ажыны падаюць у глыбіню
«Белага на белым»¹...

Нявыказанае

А Нёман распачы заліў лугі...
Данута Бічэль

Кнігу летніх слёз
Вецер разварушыў:
Дакранаюцца вішні як сказы
Да нязведаных сумных глыбінь.
Дождж знікае ў знаках прыпынку
Паміж мной і табой.
Львіца гарачая кава ўспамінаў
На чуліваю скуру.
Наўмысна дождж не слухае нас?
Жэсты, матывы, словы:
Метафізіка вызвалення імгнення.
Моцны вецер і вочы-аблокі,
Слёзы — костачкі вішань. Рака.
Адбываецца
Тэктанічны разлом паміж мной
і табой?

Ці падманвае маўчанне?
Відавочна, маршчынкі —
Радкі ў творчай кнізе пачуццяў
І шматкроп'і нявыказанага.
Мы самі —
Падзеленыя разломамі людзі —
Старонкі вершаў і драм.
Страчваем і шукаем,
Ставім кропкі над «і».

Лета.
Імгненні — паўнаводныя рэкі.
А людзі?
Прыйдзе час разменьваць
Сваю адзіноту на бясконцую акварэль...

Мядовыя соты

Знайсіце свае крокі ў жнівёнскім
мяккім святле,
Знайсіце свае думкі як спелае зерне
жытнёвага поля!
Шалфейныя ноты ляцяць
у прастору лагоды.
Сардэчныя птушкі вандруюць,
знаходзячы дом.
Пакуты і творчасць у жніўні —
мядовыя соты.
Сонечны водар смакуе жыццё.

Новы дзень

Раніца: ладан, воск і белы снег...
Спасцігаючы прысутнасць на зямлі,
Вяўляецца чалавек на прыступках
храма.

Вяўляецца чалавек
У магчымасці абнаўлення.

Прыслухайся:
Скрозь цішыню, расшытую журавінамі
І малітвамі,
Нараджаецца новы дзень,
Нараджаецца зусім новае ў тваім сэрцы,
Каб чуць дыханне блізкіх людзей
Сярод цемры і сярод белаты.

Світанне:
Пульсуючыя кроплі спелых журавін
І роднае неба.

Першавобраз

Міг і невядомасць:
Разнастайныя формы ўвасаблення сэнсу.
Удых і выдых:
Карагод будзённасці,
Перамовы з перажываннямі.
Спёка. Мароз. Адліга.
Як вызваліцца ад самоты
І зберагчы знітаванасць са спрадвечным
святлом?

Удых і выдых:
Шукаю першавобраз,
Шукаю апору для спасціжэння
ўласнай сутнасці.

І лячу ў невядомасць
Разам з пялёсткамі, зоркамі і камянямі...
Ізноў на раздарожжы.
Мігценне сэнсу і хлеб надзённы
як першавобраз.

Акрайчык сусвету як вечнае адкрыццё.

¹ «Белае на белым» — назва твора Казіміра Малевіча.

Фота Кастуся Дробава

Напярэдадні гадавіны з дня адыходу ў лепшы свет выдатнага беларускага пісьменніка, драматурга, публіцыста і гумарыста Васіля Ткачова я таксама ўспомніў гэтага творцу, незабыўны чорны дзень 13 лютага 2022 года. Тады ранкам мне патэлефанаваў старшыня Быхаўскага раённага Савета дэпутатаў Вячаслаў Сідарэнка, паведаміў жахліваю вестку пра сябра, з якім многія гады падтрымліваў творчыя стасункі, і адразу спытаў: «Ці паедзеш на пахаванне?» Мой адказ, на вялікі жаль, быў адмоўны. Якраз у тыя дні мяне моцна трымаў у сваіх кіпцюрах ковід, не збіралася высокая тэмпература, і я амаль не ўставаў з ложка.

Васіль Ткачоў.

Хавалі ж Васіля Юр'евіча не ў Гомелі, дзе ён жыў, тварыў, а на могілках вёскі Іскань Быхаўскага раёна Магілёўшчыны, у якой прайшлі дзіцячыя і юнацкія гады слыннага літаратара. Тут знайшлі апошні прытулак і яго бацькі, простыя сельскія настаўнікі, побач з імі пахавалі сына. Не ў вёсцы Гута суседняга Рагачоўскага раёна, дзе нарадзіўся, а ў нашай Іскані. Было ж знакамітаму творцу 74 гады. На пахаванне, казалі потым, прыйшла ўся вёска, прыехалі чыноўнікі ды пісьменнікі з Гомеля, Рагачова. Нікога не было толькі з Быхава. Я яшчэ тады ў гэтым моцна засумняваўся, але ўсе сумневы развеяла жонка нябожчыка — Валянціна, калі ёй патэлефанаваў.

З Васілём Юр'евічам мая першая сустрэча адбылася ў рэдакцыі Быхаўскай раённай газеты «Маяк Прыдняпроўя» ў другой палове сямідзесятых гадоў мінулага стагоддзя, калі ён пасля заканчэння Львоўскага вышэйшага ваенна-палітычнага вучылішча Савецкай Арміі і Ваенна-марскога флоту ўжо служыў у армейскай газеце Туркестанскай ваеннай акругі, адкуль прыехаў да бацькоў у адпачынак. Завейным зімовым днём завітаў і да нас. Калегі сустрэлі зграбнага старшага лейтэнанта Ткачова вельмі цёпла, а ён у кабінце рэдактара Георгія Барысава расказваў нам пра сваё нялёгкае, але насычанае падзеямі вайсковае жыццё, цікавіўся навінамі нашага калектыву. Ведаў жа ўсіх, бо яшчэ ў школьныя гады друкаваўся ў раёнцы, а неўрэ 1975-м пабачыла свет яго першая кніжка апавяданняў для дзяцей «Хітры Данік». Забягаючы наперад, скажу: з-пад пяра гэтага творцы выйшла 28 кніг для дзяцей і дарослых, 70 п'ес, якія ставіліся не толькі ў беларускіх тэатрах, але і ў шэрагу іншых краін, асабліва на постсавецкай прасторы.

Жыццё і шматграннай творчасці Васіля Ткачова я прысвяціў ладны артыкул «Ключыць родныя сцяжынікі», які затым уключыў у сваю кнігу «Вяртанне», што выйшла з друку ў 2013 годзе, акурат напярэдадні Дня беларускага пісьменства, які на пачатку верасня ладзіўся ў Быхаве. Сюды з абласной пісьменніцкай дэлегацыяй горада на Слжы прыязджаў і Васіль Юр'евіч. Падчас той сустрэчы, нягледзячы на святочныя клопаты, мы ўсё ж знайшлі крыху часу, каб пагутарыць ды прыгадаць Васіліў творчую вечарыну ў сакавіку 2012 года. Яна праходзіла тады ў Доме культуры мікрараёна Быхаў-1. Раней гэта быў Дом афіцэраў слаўтай Чырванасцяжнай 57-й марской ракетаноснай авіяцыйнай дывізіі, якая пасля распаду Савецкага Саюза перабазіравалася на Далёкі Усход Расійскай Федэрацыі. Дык вось у глядзельнай зале названай установы культуры не было дзе яблыку ўпасці. Гледачы не толькі ўважліва слухалі Васіля Ткачова, яго былога класнага кіраўніка Галіну Шульга з Ісканскай васьмігадовай школы, намесніка дырэктара Абідавіцкай сярэдняй школы Наталлю Сьчову, старшыню райкама прафсаюзаў работнікаў культуры Наталлю Абросімаву, мяне, галоўнага рэдактара мясцовай раённай газеты, але і дружна рагавалі, калі ім чыталі некаторыя гумарэскі з кніжак «Карасі на пяску», «Смех на прызбе».

Між іншым, гэтак жа надзвычай прыязна, весела праходзіла юбілейная сустрэча Васіля Ткачова з нагоды яго 65-годдзя ў Доме культуры аграгарадка Хатоўна на Рагачоўшчыне, у які да землякоў ён завітаў разам з вядомым беларускім творцам Уладзімірам Гаўрыловічам, старшынёю Гомельскага аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі, слынным пісьменнікам-гумарыстам Міхасём Сліваю (Кавалёвым) з Рагачова.

Кавалёў, дарэчы, некалі таксама працаваў карэспандэнтам у Быхаўскай раёнцы, таму мы з ім вельмі добра знаёмыя. Нават зараз памятаю, як закончыў на тамашняй сцэне сваё кароткае выступленне вершам, у якім былі радкі:

*...І тады ўбачыць поўня
З недасяжнай вышыні,
Як рагоча ўся Хатоўна
У вячэрняй цішыні.*

Некалькі незабыўных творчых сустрэч з чытачамі, глядачамі правёў пісьменнік і ў сувязі са сваім

увасобіў у героях многіх сваіх твораў, а ў памяць аб тых, хто не вярнуўся з вайны, вырашыў устанавіць мемарыял. І гэта зроблена!

Старшыня Гомельскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Уладзімір Гаўрыловіч паведаміў вяскоўцам, што на доме, у якім жыў Васіль Ткачоў, плануецца размясціць адпаведную мемарыяльную дошку, упершыню прайшоў на Гомельшчыне творчы конкурс імя Васіля Ткачова сярод гумарыстаў. Было б цудоўна, выказаў пажаданне прамоўца, каб у літаратурным спаборніцтве, якое плануецца праводзіць штогод, абавязкова бралі ўдзел юныя літаратары — землякі пісьменніка, які пайшоў з жыцця.

У сэрцы і ў памяці

Хутка ляціць час — несупынны, незваротны. І падуладны толькі чалавечай памяці. Менавіта чалавек можа віртуальна спыніць яго, успомніць патрэбных людзей, да драбніц узнавіць тыя альбо іншыя падзеі даўніны, калі мае да іх непасрэднае дачыненне.

70-годдзем з дня нараджэння. Адна з іх ладзілася ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры, куды ён хацеў узяць па дарозе з Гомеля ў Магілёў і мяне, пра што зараней патэлефанаваў. Забраніраваў нават месца ў аўтобусе. На вялікі жаль, паехаць з ім не атрымалася, аб чым вельмі шкадую па сёння.

Пасля таго, як не стала дарагога нам Васіля Юр'евіча, па-ранейшаму падтрымліваю творчыя і сяброўскія стасункі з Міхасём Слівам. Ён у лютым мінулага года з-за хваробы таксама не трапіў на пахаванне. Затое праз чатыры месяцы даў мне надзвычай актуальную, хвалючую публікацыю з фотаздымкам у рагачоўскай раённай газеце «Свабоднае слова». Там паведамлялася, што на тэрыторыі Журавіцкага сельсавета знаходзіцца 16 помнікаў воінам Савецкай Арміі, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Таму ў апошні дзень мая на грамадзянскіх могілках вёскі Гута адбылося ўрачыстае адкрыццё яшчэ аднаго мемарыяла, але ўжо землякам-аднавяскоўцам, жыццё якіх абарвалася ў страшныя дні ваеннага ліхалецця. Ініцыятарам такой добрай справы стаў выдатны беларускі пісьменнік Васіль Ткачоў. Ён паспеў зрабіць усё неабходнае, каб пакінуць нашчадкам успамін аб тых людзях, якія калісьці жылі побач з яго бацькамі. Да Вялікай Айчыннай вайны ў вёсцы Гута налічвалася 104 двары — 12 з іх знішчылі нямецка-фашысцкія акупанты. У баях з ворагамі загінулі 32 чалавекі, 15 — прапалі без вестак. У Год гістарычнай памяці, на журавіцкай зямлі з'явілася мемарыяльная пліта з высечанымі на камені паўсотнямі прозвішчаў, імёнаў людзей, якія не вярнуліся з фронту, загінулі ў роднай вёсцы падчас нацысцкага тэрору.

На адкрыцці помніка сабраліся мясцовыя жыхары, школьнікі, родныя і знаёмыя пісьменніка. Старшыня Журавіцкага сельвыканкама Таццяна Драздова

Ад сябе з гэтай нагоды дадам: будзе справядліва і лагічна, калі неўзабаве ў горадзе Рагачове адну з вуліц назавуць імям Ганаровага грамадзяніна Рагачоўскага раёна Васіля Ткачова, а ў Быхаўскім раёне яго імя прысвоіць бібліятэцы ў аграгарадку Абідавічы, паколькі ў вёсцы Іскань бібліятэкі ўжо няма.

На прыклад тут далёка хадзіць не трэба. Да Дня беларускага пісьменства 2013 года Быхаўскай цэнтральнай раённай бібліятэцы прысвоілі імя знакамітага беларускага вучонага, журналіста

і пісьменніка Барыса Стральцова. Больш за тое, з левага боку на ўваходзе ў раённы цэнтр культуры, дзе месціцца бібліятэка, замацавалі і ўрачыста адкрылі мемарыяльную дошку з адпаведным надпісам і бар'ельефам нашага слыннага земляка з вёскі Хутар.

Васіль Юр'евіч вельмі любіў родную Беларусь, свой народ і землякоў, да якіх часта прыязджаў. У гэтым чарговы раз глыбока пераканаўся, калі ў штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва» за 2 ліпеня 2010 года ўбачыў надрукаваны ліст да мяне пад загалоўкам «Светла ад тваіх герояў». Ён настолькі пранікнёна, пяшчотна ўспамінаў у ім сваіх былых аднавяскоўцаў — франтавіка Васіля Шурмялёва, калгасніка Івана Чутнікава, франтавікоў-журналістаў раённай газеты «Маяк Прыдняпроўя» Георгія Барысава — сябра цудоўнага паэта Аляксея Пысіна, Юсіфа Варановіча, Ілью Дрыганта, былога стралка-радыста, які са сваім экіпажам лятаў бамбіць Берлін, Фёдара Крываногова, іншых знаёмых яму людзей і герояў нарысаў маёй кнігі «Урокі мужнасці», што я і зараз хваляваўся, калі чытаў той шчыры ліст з высноваю: «Добрую кнігу ты напісаў, Мікола. Дзякуй. Я зноў бываў на любай сэрцу Быхаўшчыне, сустрэўся з тымі людзьмі, якіх, на вялікі жаль, ужо няма сярод нас.

Сустрэўся дзякуючы табе. І мне было светла ад тваіх герояў».

Светла і мне, дарагі Васіль Юр'евіч, ад такіх прыязных, шчырых радкоў, ад усведамлення таго, што іх можна смела аднесці да станоўчых герояў тваіх кніг і да цябе самога — патрыёта, годнага сына беларускага народа.

Мікола ЛЕУЧАНКА
Фота з сайтаў СПБ

выказала шчырую падзяку жонцы і дзецям Васіля Юр'евіча за тое, што яны не толькі падтрымалі добрую справу роднага чалавека, але і разам з неаб'якымі людзьмі давялі яе да лагічнага завяршэння. А Міхась Кавалёў зазначыў, што Васіль Ткачоў паклапаціўся аб земляках, як цяпер модна казаць, крэатыўна: іх мову, рысы характару і асаблівасці паводзін

Геаграфія шчасця

Пейзаж — спосаб адлюстравання стаўлення асобы да навакольнага асяроддзя. Натуральна, не толькі да прыроды. Персанальная выстаўка Мікалая Аўчыннікава, прымеркаваная да яго 70-годдзя, вельмі добра ілюструе гэтую думку. Юбілейны праект «Прыцяжэнне» працуе ў Нацыянальным мастацкім музеі. Тут прадстаўлена каля 40 твораў з майстэрні аўтара. Куратар экспазіцыі — Франц Корзун, навуковы супрацоўнік выставачнага аддзела.

Мікалай Аўчыннікаў — прадстаўнік маладзечанскай творчай супольнасці. На працягу дзесяцігоддзяў яна займае заўважнае месца ў гісторыі беларускага выяўленчага мастацтва XX—XXI стагоддзяў (звязана з імёнамі такіх майстроў, як Ядвіга Раздзялоўская, Зміцер Крачкоўскі, Кастусь Харашэвіч, Юрый Герасіменка-Жызнеўскі, Аляксандр Пашкевіч, Аляксандр Грышкевіч). Тэматыка твораў Мікалая Віктаравіча — унікальнасць гістарычных мясцін і прыгажосць беларускай прыроды. Сюжэты аўтара напоўнены надзвычайным унутраным цяплом, не вельмі звыклым для айчынай акварэлі. Гэтаму спрыяюць тэхніка і каларыстычнае рашэнне, з дапамогай якіх створаны шматлікія гарманічныя кампазіцыі.

Мастак любіць адлюстроўваць цёплыя раніцы і вечары — хвіліны сапраўднага шчасця. Ад твораў патыхае прахалодай і свежасцю, спакоем. Адметныя прыклады — «Раніца над ракой Сэрвач у Будславе» (2019), «Цішыня над возерам Баторына» (2022), «Маладзік над возерам» (2018), «Туманная раніца на Бярэзіне» (2020), «Крэва на зыходзе сонца» (2012), «Росная раніца. Нарачанскі край» (2010), «Змярканне каля вёскі Свечкі» (2014), «Вечар у Гервятах» (2020)... Ужо назвы толькі гэтых работ падкрэсліваюць тое, наколькі шырокая геаграфія зацікаўленняў Мікалая Віктаравіча. Перад глядачом паўстаюць таксама маляўнічыя краявіды Жупран і Ракуцёўшчыны, Жыровіч і Лебедзева, Пастаў і Мсціслава, Заслаўя і Мядзела... І гэта толькі акварэлі, змешчаныя ў экспазіцыю. Трэба заўважыць, што мастак працуе з вялікімі фарматамі,

разбураючы стэрэатып аб камернасці гэтага віду мастацтва.

Пейзажы Мікалая Аўчыннікава рамантычныя па настроі. Многія з іх падобныя па кампазіцыі. Асноўны складнік цалкам ідылічных сюжэтаў — будынак або некалькі (царква, адзінокі дом ці частка невялікага паселішча) як асноўная прыкмета прысутнасці чалавека ў тых ці іншых мясцінах. Мэтай творцы стала паказаць маштаб, веліч прыроды і каштоўнасць стваральнай энергіі чалавека. «Як па почырку можна меркаваць пра характар чалавека, так і пра мастака можна рабіць высновы па яго творах, — лічыць Мікалай Віктаравіч. — Калі мастак робіць персанальную выстаўку, ён агаліе перад усімі сваю душу».

Апошні дзень работы экспазіцыі — 5 сакавіка. Дарэчы, Мікалай Аўчыннікаў паўстае перад глядачом не толькі як майстар пейзажа, але і як эксперыментатар. У Мастацкім ён прадставіў паўабстрактныя (творца называе іх «беспрадметныя») кампазіцыі з серый

З серый «Узаемапранікненне». № 2, 2013 г.

«Тайна квазара», «Прадчуванні», «Узаемапранікненне», «Далёка ад нас...» і «У кругавароце аднаўлення», розных па гучанні, аднак аднолькава змястоўных.

Яўгенія ШЫЦЬКА

Даведка «ЛіМа»

Мікалай Аўчыннікаў — уладжэнец Гомельшчыны. У 1974 годзе скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педагагічнага інстытута (вучыўся ў Івана Сталярова, Фелікса Гумена). Аўтар і ўдзельнік больш як 200 выставак у Беларусі і за мяжой. Працуе ў акварэлі і станковым жывапісе. Член Беларускага саюза мастакоў з 1988 года. Узнагароджаны медалём творчай суполкі «За заслугі ў выяўленчым мастацтве» (2007). Работы Мікалая Віктаравіча знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі, Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў, Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя П. В. Масленікава, Мінскім абласным краязнаўчым музеі, фондах Беларускага саюза мастакоў, прыватных калекцыях Германіі, Ізраіля, Ірландыі, Латвіі, Літвы, Польшчы, ЗША, Украіны, Чэхіі, Швецыі. Творца жыве ў Маладзечне, выкладае жывапіс і кампазіцыю ў Гімназіі-каледжы мастацтваў.

Нязгасная сіла жыцця

Нацыянальны мастацкі музей прадставіў чарговую рэтраспектыўную выстаўку. Прысвечаны памяці і 65-годдзю з дня нараджэння славутага беларускага мастака праект носіць назву «Валерый Шкаруба. In Memoriam». Творца, які сышоў з жыцця ў 2020 годзе, працаваў у жанры пейзажнага жывапісу і развіваў традыцыі рэалістычнага мастацтва. Талент Валерыя Шкарубы, які сёння могуць ацаніць наведвальнікі Мастацкага, уладзіў яго яшчэ пры жыцці ў Беларусі і за яе межамі. У экспазіцыі прадстаўлена больш як 50 твораў са збораў Нацыянальнага мастацкага музея, Нацыянальнага цэнтры сучасных мастацтваў, Музея гісторыі горада Мінска, ААТ «Прыорбанк», а таксама сям'і мастака. Куратар выстаўкі — Аляксей Мацюшонак, навуковы супрацоўнік выставачнага аддзела НММ.

Жывапісец апяваў прыродную прыгажосць Беларусі, але гэта толькі адзін слой сэнсавага палатна мастака. Валерый Шкаруба праз звыклія дэталі выяўляў вечныя сімвалы, зразумелыя кожнаму. Для глядача, які звык да актыўнага дзеяння, выключных персанажаў ці лірычнага краявіду, здольнага парадаваць вока рэалістычнасцю карцінкі ці адмысловым прадстаўленнем прыроды, яго работы могуць падацца занадта стрыманымі і нават псімістычнымі. Ужо толькі назвы некаторых («Змрок»,

«Старая школа», 1988 г.

«Трывожнае чаканне», «Сумны шлях», «Халодны вечер», «Самотная зіма», «Сон зямлі») настройваюць на мажорны лад. Здаецца, з іншым настроем да карцін мастака падыходзіць і не варта — легкадумнасць і дураслінасць такое мастацтва не вітае. Мо таму на выстаўцы, пра якую ідзе гаворка, так шмат адкрыта маркотных юнакоў і дзяўчат, так шмат незацікаўленых асоб.

Назвы работ у любога мастака насамрэч маюць істотнае значэнне, як і, дарэчы, іх адсутнасць. У Валерыя Шкарубы найменне і сюжэт складаюць сапраўдны паэтычны твор, які хочацца чытаць і перачытваць. Пахмурныя і някідкія, змрочныя і невясёлыя, няяркія і нешматслоўныя — усё гэта пра пейзажы аўтара. Што ж можа ў іх захапіць? Магчыма, роздум аб пастаянным і недаўгавечным, які прасочваецца ў вобразах дарогі, шматлікіх сцяжынак-пуцявінак, што дзесьці пачынаюцца і недзе заканчваюцца (ці праўда?), а можа — асэнсаванне сілы жыцця, нязгаснай і стваральнай... Вядома, што жывапісец наўмысна спрашчаў кампазіцыю і ў яе цэнтр ставіў тое, што зразумела яго сучасніку, неўранадушнаму да сціплай беларускай прыроды. Ён вельмі любіў выяўляць познюю восень і раннюю вясну — пераходныя перыяды, якія лёгка перадаюць тугу, смутак, жаль, хоць гэта далёка не вычарпальныя характарыстыкі вобразаў майстра.

Святло карцін Валерыя Шкарубы нерэальнае, нават магічнае. Сонца на некаторых ледзь угадваецца, а на большасці ўвогуле адсутнічае, аднак менавіта яно ў пэўнай ступені загадкава асвятляе зямлю і ваду, лес і поле. Акрамя пералічанага, майстра, здаецца, нішто не цікавіла. Хіба яшчэ толькі неба, у адлюстраванні

якога неабходна было перасягнуць самога сябе — каб сказаць нешта новае, каб не адштурхнуць глядача, якому заўжды так складана дагадзіць, да якога бывае так цяжка дастукацца.

Заўсёды цікава, якую работу таго ці іншага мастака вылучаць у якасці цэнтральнай куратары праекта. У прасторы, дзе змешчана выстаўка «Валерый Шкаруба. In Memoriam», зрабіць гэта асабліва лёгка — звычайна такі твор экспануецца на своеасаблівай лесвічнай клетцы каля ўвахода ў галоўны корпус. Гэтым разам асноўным стала палатно «Сон зямлі» (2017) са збору сям'і жывапісца — пераасэнсаванне аднаго з ключавых сюжэтаў айчыннага мастацтва. Гэта своеасабліва версія не толькі знакамітага сюжэта, але і рэальнага краявіду, які б ён ні быў. Характарыстыкі творчасці аўтара — імкненне да парадку, адасобленасць ад мітуслівага свету — уласцівы і гэтай рабоце. Прастора палатна, абмежаваная наўмыснай фрагментарнасцю, становіцца месцам для паглыблення ў свет думак і пачуццяў. Ніхто не перашкодзіць стваральніку пазбавіць кампазіцыю ад выпадковай прысутнасці іншых.

«Да невядомага», 2006 г.

Выстаўка будзе працаваць да 26 сакавіка. Для аматараў творчасці Валерыя Шкарубы: нядаўна ў выдавецтве «Беларусь» у серыі, якая прадстаўляе славетных мастакоў Беларусі, выйшаў невялікі альбом —прысвячэнне майстру.

Яўгенія ШЫЦЬКА

З серый «Тайна квазара». № 3, 2019 г.

«Ціхая затока», 2014 г.

Растапляючы льды, спяшаецца ў нашы краі вясна... Людзі ўважлівыя могуць назіраць гэты працэс, што называецца, у прамым эфіры: вярнуліся з выраю першыя пералётныя птушкі, прыкметна падаўжэлі дні, а вечарамі неба барвее захадам. Аднак кінаатэральны пракат, як вядома, жыве па сваіх законах, суладна з уласным календаром, і, паводле яго, пракатчыкам рана расслабляцца. Зіма прыносіць самыя вялікія касы, таму апошні раўнд грандыёзнай навагодняй бітвы толькі мае адбыцца.

Незбалансаваны рэцэпт

Што-што, а характары герояў сапраўды атрымаліся яркія, выпуклыя, кожны з іх — носьбіт індывідуальнага погляду на свет, у кожнага сваё разуменне шчасця, зоны камфорту, свае праблемы і мары. А іначай і быць не маглі! Бо «Аліўе» — і ў тым заключаецца галоўны козыр твора — не фільм як такі, а падборка спавядальных маналогаў, зманцэраваных адзін за адным на манер якога-небудзь камедыйнага шоу. Дзеля такога мастацкага прыёму стваральнікі і ахвяравалі дыялогамі. Само сабой, зусім ад іх ніхто

Якая «Іронія лёсу»!

Навагодні сюрпрыз

Не так даўно, не вытрымаўшы канкурэнцыі з «Чабурашкам» (пра феномен нашумелай стужкі падрабязней чытайце ў мінулым нумары), з дыстанцыі сышоў іншы шматабязцальны праект — «камедыйна меладрама» беларуска-расійскай вытворчасці «Аліўе». Прэм'ерны паказ застольнай карціны, якую стваральнікі пазіцыянавалі як замену бессмяротнай «Іроніі лёсу», адбыўся

Старэйшы сын Віктар (Станіслаў Дуднікаў).

яшчэ 29 снежня. Фільм здымаўся па заказе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь сумеснымі намаганнямі Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» і некалькіх расійскіх вытворчых студый. Адпаведна, рэжысёраў таксама значыцца два: з беларускага боку — Ігар Чацверыкоў, а Расію прадстаўляе Андрэй Нікіфараў. Дык паглядзім жа, — хоць бы і пад самы шапачны разбор — чым здзіўляе кінастужка.

Міхаіл Верын, гумарыст на заслужанай пенсіі, народны артыст СССР, Расіі і Беларусі, жыве на дзве сталіцы — Мінск, адкуль ён родам, і Маскву, дзе прапісаны дзеці і пакрываюцца пылам яго раскошныя

Ігар Сазыкін у ролі Дзімы.

хароміны ў адным з наменклатурных сталінскіх гмаху. Вобраз пажылога коміка («тады гэта называлася артыст эстрады») увасоблены на экране экстраардынарным Сяргеем Шакуравым, якому, між іншым, у сваёй яркай кар'еры ўжо даводзілася іграць артыстаў у адстаўцы (напрыклад, у фільме «Сябар» 1987 года). Чаму пыляцца хароміны? У Маскву былая зорка апошнімі гадамі выбіраецца нячаста, і толькі святы ды фірменная бацькоўская салата здольныя сабраць усю сям'ю.

Уласна, збіраючыся напярэдадні Новага года на чарговую пасадзелку «ў вузкім сямейным коле», госці і не здагадаліся, чым яна ў выніку абернецца. Непапраўны «прыкаліст» Міхаіл Верын падрыхтаваў для сваіх дамачадаў навагодні сюрпрыз — пасадыў за стол новую «нявесту» — маладзенькую цемнаскурую медсястру па імені Люба (Івана-Тэрэза Дзіура). Небеспастаўна падазраючы родзічаў у крывадушнасці і ў тым, што прыходзяць не дзеля яго (ці хаця б дзеля адна аднаго), а толькі каб трапіць у тастамент і ўрваць сабе кавалка шматпакаёвай спадчыны, бацька задумаў сапраўднае шоу, каб правучыць і разам з тым прымірыць членаў сям'і, перазнаёміць іх нарэшце паміж сабой.

Сямейка ж падабралася пярэстая: па адзін бок стала ўселіся старэйшы сын, чалавек высокага чыну

Віктар (Станіслаў Дуднікаў), яго карыслівая жонка Карына (Ірына Пегавя) і іх нашчадак Дзіма разам са сваёй дзяўчынай Алінай (Ягор Сазыкін і Вікторыя Разумоўская), насупраць — сярэдняя незамужняя дачка Аляксандра (Марына Пятрэнка), малодшы сын, хіпстар-метрасексуал Ігар (урадженец Беларусі Антон Дзенісенка) і яго грамадзянская жонка Ліза (Алена Палянская). Сапраўдная сям'я! Кампанію ім склалі віноўнік урачыстасці Міхаіл Верын, яго падстаўная нявеста Люба і сусед — кампазітар Рыгор Забродскі (беларускі акцёр Уладзімір Іваноў), які завітае на шум бакалаў (і пах спіртнога) пасярод свята. Усіх разам дзесць чалавек, і ў кожнага свая драма.

Усе за стол!

Гучыць завязка вельмі інтрыгоўна! У рэшце рэшт застолле — «жанр» амаль што невычарпальны. За сталом людзі праводзяць ледзь не палову жыцця, за сталом нярэдка вызначаецца лёс: прызнаюцца ў каханні, «расстаюцца назаўсёды» і, канешне ж, мірацца... Кінематограф гэта даўно зразумеў — бадай, не існуе больш нагляднага спосабу прадэманстраваць канфлікт паміж героямі, як пасадыць іх абедаць адзін насупраць аднаго. Адрозні ў памяці паўстаюць катарсічныя, амаль трохгадзінная «Сьераневада» — фільм румынскага рэжысёра Крысці Пуу, які грымеў па ўсім свеце ў 2016 годзе (праўда, там людзей сабраў якраз не патрыярх, а пасведчанне аб яго смерці), і да таго падобныя.

Аднак паміж усімі «да таго падобнымі» і новай беларуска-расійскай стужкай няма нічога агульнага. Сусветныя дасягненні застольнага жанру відавочна прайшлі міма сцэнарыста карціны Аляксея Зюзіна. Не ў крыўду кажучы, але ў драматургічным плане фільм выйшаў бяззубым, і бяззубасць тая выяўляецца ў адсутнасці выразнага канфлікту паміж героямі. Зразумейце правільна: фармальна канфлікт заяўлены, але вырашаецца ён, як ні парадаксальна, не з дапамогай дыялогу, гарачай спрэчкі, да якой падштурхоўвае сама мізансцэна, а наадварот — праз маналог. Атрымліваецца, свядома адсякаючы самае цікавае, карціна папросту страляе сабе ў нагу... Крыху забягаючы наперад: аўтары наўмысна ідуць на такі рызыкаўны крок.

Зрэшты, стваральнікі «Аліўе» параўноўваюць уласную работу, натуральна, не з фільмамі «румынскай новай хвалі», а, ні многа ні мала, з разанаўскай застольнай класікай — «Іронія лёсу», неадэмным спадарожнікам Новага года для мільёнаў сям'яў па ўсім былым Савецкім Саюзе. Але ж праўда ў тым, што, акрамя хіба праславутага стала, салатаў ды святочнага антуражу, паміж новым «Аліўе» і згаданым фільмам 1975 года не так і шмат перасячэнняў. Куды больш іх — з іншай класічнай карцінай Эльдара Разанава пад назвай «Гараж» (1979). Да рукапрыкладства тут, канешне, не дойдзе (хаця, магчыма, і не пашкодзіла б), але выхадныя даныя падобныя — група людзей, яркіх характараў, гэтаксама ўвесь час «высвятляе» адносіны, не выходзячы за межы аднаго памяшкання.

На здымачнай пляцоўцы.

Кадры з фільма.

адмаўляцца не стаў, але ж нясучую функцыю выконваюць менавіта сольныя выступленні. Займальная, трэба сказаць, ідэйка! Тым больш што напісаны маналогі таленавіта ды па-майстэрску (хоць асобныя пасажы і выдаюць агульнага аўтара).

У кожнага з персанажаў свая праўда, якая пададзена надзвычай пераканаўча. Асабліва вылучаюцца тут лініі самога Міхаіла Верына, яго старэйшага сына Віктара і яго жонкі Карыны. На іх рахунок і наймацнейшыя акцёрскія партыі ў фільме. Сяргей Шакураў увогуле па-за канкурэнцыяй, маладым акцёрам ёсць чаму павучыцца ў старэйшага калегі, але ні Станіслаў Дуднікаў, ні Ірына Пегавя не адстаюць ні на крок!

З абсалютнай нязмушанасцю і, здаецца, зусім не напружваючыся, яны ўмудраюцца па-сапраўднаму ажывіць на экране сваіх персанажаў! Зрэшты, з невялікімі сідкамі пахваліць можна ўсіх, у тым ліку пачаткоўцаў Ягора Сазыкіна і Вікторыю Разумоўскую, якім проста не пашчасціла на цікавыя рэплікі, — іх выходы самыя незапамінальныя...

Галоўная «фішка» карціны абярнула галаўным болем. Акрамя сказанага вышэй (і пра бяззубасць драматургіі, і пра залішне прыкметнага аўтара, і пра абагульненасць асобных вобразаў), невячайная структура фільма спараджае цэлы шэраг праблем. Так, калі паасобку, у сваіх маналогах, героі ўсе цікавыя, то разам за адным сталом яны выглядаюць крышачку вяла (за асобнымі выключэннямі). І, нягледзячы на тое, што правалі побач, як відаць, цэлы вечар, уражанне складваецца — нібыта толькі селі. Выклікана гэта, верагодна, спецыфікай сцэнарыя: на ўвесь фільм эпізодаў, дзе акцёрам давалася б узаемадзеянне паміж сабой, — ад сілы хвілін 15—20. Зрэшты, сцэнарыста Аляксея Зюзіна, які паспеў пагуляць у КВЗ і шмат гадоў пісаў гумарыстычныя маналогі для тэлевізійных перадач нахштальт Comedy Club, цяжка вінаваціць: у рэшце рэшт грэх не скарыстацца тым, што ўмееш рабіць лепш за ўсё.

Бернард ЗАТЫЛКІН

Народны артыст РСФСР Сяргей Шакураў у вобразе бацькі сямейства, народнага артыста СССР, Расіі і Беларусі Міхаіла Верына.

Ад сэрца да сэрца...

«На карысьць Айчыны» — пад такой назвай у Пашкаўскай базавай школе Магілёўскага раёна прайшло патрыятычным мерапрыемства з удзелам вучняў, настаўнікаў і запрошаных гасцей — дэпутата Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Наталлі Тарасенкі, намесніка дырэктара па асноўнай дзейнасці Магілёўскага абласнога гісторыка-краязнаўчага музея Аляксандры Бураковай, пачынаючых пісьменнікаў Людмілы Марціновіч, Антаніны Цыгавай, Генадзя Паркова...

Праграма мерапрыемстваў пачалася са знаёмства з этапамі развіцця дзяржаўнай установы адукацыі «Пашкаўская базавая школа», аб гісторыі стварэння якой распавяла дырэктар Галіна Філімонава. Пасля яе выступлення вучнёўскі актыў школы вельмі творча сустрэў гасцей. Праз вершаваныя радкі дзеці перадалі асабісты настрой і расказалі пра любоў да сваёй школы, а пасля песняў ушляхавілі прыгажосць беларускай зямлі.

Наступны пункт мерапрыемства — адкрытыя музейныя заняткі «Беларусь — карта маёй краіны», падрыхтаваныя аўтарам гэтых радкоў (старшы навуковы супрацоўнік Слаўгарадскага раённага гісторыка-краязнаўчага музея. — **Заўв. рэд.**). Вучні 3 класа не толькі даведліся аб дзяржаўнай сімволіцы нашай краіны, але і адправіліся ў віртуальнае падарожжа па турыстычнай карце «Пазнай Беларусь»: атрымалі звесткі аб гісторыка-культурных аб'ектах кожнай вобласці Беларусі. Напрыканцы заняткаў вызначылі, што для кожнага беларуса значыць слова «Радзіма».

Затым гасцей чакалі старшакласнікі, каб прадэманстраваць веды аб краязнаўчым маршруце «Па сцежцы памяці...» (вершы да прэзентацыі гэтага маршрута склала настаўніца беларускай мовы і літаратуры Дзіна Смольская).

Дарэчы, цікавыя музейныя экспазіцыі, прысвечаныя гісторыі Пашкаўскага краю, створаны работнікамі, навучэнцамі і мясцовымі жыхарамі, якія перадаюць розныя прадметы для папаўнення выставак. Вельмі цікава расказала аб мінуўшчыне Пашкаўскай зямлі намеснік дырэктара па навучальнай дзейнасці Галіна Семенчукова, якая нарадзілася і вырасла ў вёсцы Рабінаўка і працуе ў Пашкаўскай школе з 1990 года. За гэты час Галіна Васільеўна рэалізавала вельмі шмат розных ініцыятыў.

Наступная імпрэза ладзілася ў памяшканні музычна-спартыўнай залы, дзе паказалі кніжную выстаўку, прысвечаную 85-годдзю ўтварэння Магілёўскай вобласці. Тут была арганізавана дыялогавая пляцоўка «Ад сэрца да сэрца...». Намеснік дырэктара Пашкаўскай базавай школы доўга распавядала аб цікавых мерапрыемствах навучальнай установы. Далей выступіла дэпутат Наталлі Тарасенка, якая падзялілася з прысутнымі апошнімі навінамі ў эканоміцы, сацыяльнай сферы, грамадскім жыцці і звярнула ўвагу на ўзаемаадносіны паміж краінамі-суседзямі. Да таго ж Наталлі Эдуардаўна падарыла школе кнігі, якія расказваюць пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны і генацыд беларускага народа падчас акупацыйнага рэжыму. Калектыў Пашкаўскай базавай школы атрымаў

ад дэпутата падзяку за добрасумленную працу па патрыятычным выхаванні падрастаючага пакалення.

Далей слова для выступлення было прапанавана членам рэспубліканскай грамадскай арганізацыі «Патрыёты Беларусі». Патрыятычныя акцыі і валанцёрскі рух — асноўная мадэль захавання міру і гармоніі паміж людзьмі розных краін. Многія дабрачынныя акцыі, напрыклад, для дзяцей з Данбаса і Луганска, арганізаваны прадстаўнікамі суполкі «Патрыёты Беларусі» і валанцёрамі Дабрачыннага фонду Аляксея Талая. Дзейнасць самаадданных грамадзян адзначана ўзнагародамі ад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Летась для папаўнення фонду музея праводзілася акцыя «Свяшчэнныя рэліквіі Вялікай Айчыннай вайны». Каардынатарам праекта выступіла Аляксандра Буракова, намеснік дырэктара Магілёўскага краязнаўчага музея. У рамках акцыі супрацоўнікі ўстановы культуры сабралі рэліквіі Вялікай Айчыннай вайны, якія захоўваліся ў сямейных архівах. Вынікам карпатлівай працы па зборы ўнікальных гістарычных матэрыялаў стала кніга, створаная ўручную. Аляксандра Буракова прачытала вершы, якія былі напісаны спецыяльна да некаторых старонак кнігі.

Вынікамі сваёй творчасці падзяліліся паэты Генадзь Паркоў, Людміла Марціновіч і Антаніна Цыгава. Завяршальнай кропкай сустрэчы стала выступленне таленавітых вучняў Пашкаўскай школы, якія інсцэніравалі вершы класікаў беларускай літаратуры Максіма Танка і Змітрака Бядулі.

Вера СТАСЕНКА
Фота даслана аўтарам

Рада вітаць «Спадарыня»

Клуб творчых жанчын «Спадарыня», які быў створаны ў сакавіку 2015 года, аднавіў свае сустрэчы. «Спадарыня» — сумесны праект дзвюх грамадскіх арганізацый — Мінскага гарадскога аддзялення ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі» і ГА «Беларускі саюз жанчын». Першае пасяджэнне клуба, якое прайшло ў чытальнай зале публічнай бібліятэкі № 5 г. Мінска, было прымеркавана да двух свят — Міжнароднага дня пісьменніка і Міжнароднага дня жанчын.

іх назвы: «Калі імя табе — жанчына...», «Дзень добры, мама!», «Заірніце ў сямейны альбом», «Кнігі, кнігі, мае дарагія сябры!», «Жаночае імя ў гісторыі», «Усё наўкол запоўніла вясна»...

Сваю творчасць на пасяджэннях клуба «Спадарыня» прадставілі Вольга Сакалова, Вольга Шпакевіч, Таіса Трафімава, Тамара Залеская, Валянціна Паліканіна, Жанна Мілановіч, Яна Явіч, Таццяна Дашкевіч, Валянціна Драбшэўская. А пэаткі Ніна Галіноўская, Ала Чорная, Аліна Легастаева, Лізавета Палеес святкавалі ў клубе юбілей.

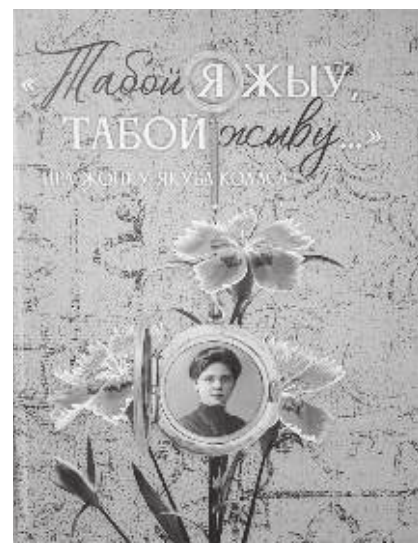
Айчыннай вайны, Лошыцкім сядзібна-паркавым комплексе. Яны запрашалі да сябе на гарбату і цікавую размову заслужаных артыстаў Рэспублікі Беларусь Ірыну Нарбекаву і Андрэя Душачкіна, а таксама калег па літаратурным цэху — вядомых пісьменнікаў Міколу Чарняўскага, Уладзіміра Навумовіча, Анатоля Зэкава, Кастуся Цыбульскага, Міхася Пазнякова. Частымі гасцямі ў клубе былі чудаўныя паэты Мікола Шабовіч і Дзмітрый Пятровіч...

З вялікім багажом цікавых, змястоўных сустрэч клуб творчых жанчын «Спадарыня» падышоў у 2020 годзе да свайго пяцігадовага юбілею. Аднак святочнае пасяджэнне было адменена з-за каранавіруса. Тады здавалася, што святкаванне адкладзена на два-тры месяцы, аднак паўза зацягнулася на два з паловай гады.

І ўсё ж клуб творчых жанчын «Спадарыня» аднавіў сваю дзейнасць! Напрыканцы мінулага года сяброўкі сабраліся зноў ва ўтульнай чытальнай зале публічнай бібліятэкі № 5 г. Мінска, якую лічаць сваёю. Радасна было бачыць адна адну! Два гады сацыяльнай ізаляцыі з-за каранавіруснай навалы большасць выкарыстала для творчасці.

Мінулы год быў асаблівы для літаратараў — па ўсёй краіне шырока адзначалася 140-годдзе народных паэтаў Беларусі Янкі Купалы і Якуба Коласа. Вось і спадарыні надумалі адзначыць юбілей песняроў, а заадно адсвяткаваць і пяцігоддзе свайго творчага аб'яднання. Мерапрыемства прайшло ў прыгожай, узнёслай атмасферы.

Ганаровымі гасцямі святочнага пасяджэння клуба «Спадарыня» сталі ўнучка Якуба Коласа Марыя Міхайлаўна Міцкевіч, старшыня дзіцячага фонду духоўнага і культурнага адраджэння «Сакавік», і праўнучка класіка Васіліна Валер'еўна Міцкевіч, галоўны захавальнік фонду Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа.

Абедзве госці — аўтаркі шматлікіх артыкулаў пра Якуба Коласа, укладальніцы кнігі «Спадарыня» Васіліна — адна з укладальніц кнігі, якая выйшла якраз да юбілею Песняра, — «Табой я жыў, табой жыў...» Выданне прысвечана жонцы Коласа Марыі Дзмітрыеўне Каменскай. Васіліна Валер'еўна прэзентавала новую кнігу сяброўкам клуба «Спадарыня». Цікава і змястоўна яна расказала прыгожую гісторыю кахання Канстанціна Міцкевіча і Марыі Каменскай, якое яны пранеслі праз усё сумеснае жыццё.

Другую частку пасяджэння спадарыні прысвяцілі святкаванню пяцігадовага юбілею сваёй творчай суполкі. Гучалі вершы і песні, усе ласаваліся печывам і цукеркамі і падымалі ўверх кубкі... са смачнай гарбатай.

Напрыканцы абмеркавалі план будучай дзейнасці. Прапанавалі ідэі і тэмы для новых сустрэч.

Наступным разам сяброўкі клуба творчых жанчын «Спадарыня» збяруцца 14 лютага, у Міжнародны дзень дарэння кнігі. Падзеляцца расповедам пра кніжку, якая была падаравана ў дзяцінстве ці юнацтве і засталася на ўсё жыццё.

Тамара БУНТА, старшыня Клуба творчых жанчын «Спадарыня»
Фота даслана аўтарам

Клуб аб'яднаў няўрымслівых, таленавітых жанчын, для якіх творчасць стала сэнсам жыцця: пісьменніцы, артыстак, мастачак, народных майстрав... З самага пачатку клуб задумваўся як месца, дзе можна сустрэцца з аднадумцамі за кубачкам гарбаты, пачытаць свае новыя творы і паслухаць творы сябровак, пагаварыць пра літаратуру, а яшчэ — папулярызаваць сваю творчасць разам.

Пяць гадоў запар клуб творчых жанчын штомесяц запрашаў на пасяджэнні. Для кожнай сустрэчы знаходзілася цікавая тэма для размовы. Пра гэта гавораць

Вядома, творчаму чалавеку абавязкова трэба падсілкоўвацца новымі ўражаннямі, натхняцца высокім словам класікаў і прыгожым мастацтвам, пашыраць веды па гісторыі роднай краіны, сустракацца з цікавымі людзьмі. З гэтай прычыны сяброўкі клуба наведалі Літаратурны музей Янкі Купалы, Літаратурна-мемарыяльны дом-музей Якуба Коласа, Нацыянальны гістарычны музей Беларусі, Музей гісторыі музычнага і тэатральнага мастацтва, правялі пасяджэнні ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, Музеі гісторыі Вялікай

